

Záverečná karta projektu

Názov projektu

Evidenčné číslo projektu

APVV-0274-07**Výskum interakcie lektorská dvojica – skupina v programe zvyšovania sociálnej kompetencie žiakov**Zodpovedný riešiteľ **PhDr. Ing. Marek Dobeš, PhD.**Príjemca **Spoločenskovedný ústav SAV, Karpatská 5, 04001 Košice**

Názov pracoviska, na ktorom bol projekt riešený

1. Spoločenskovedný ústav SAV, Karpatská 5, 04001 Košice
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

Názov a štát zahraničného pracoviska, ktoré spolupracovalo pri riešení

1. Centrum pedagogickopsychologického poradenstva a prevencie, Zuzkin park 10, 040 11 Košice
- 2.
- 3.

Udelené patenty/podané patentové prihlášky, vynálezy alebo úžitkové vzory, ktoré sú výsledkami projektu

- 1.
- 2.
- 3.

Najvýznamnejšie publikácie (knihy, články, prednášky, správy a pod.) zhrňujúce výsledky projektu – uveďte aj publikácie prijaté do tlače

1. Dobeš, M., Fedáková, D. (2010) Môže nám byť spolu dobre: Dlhodobá skupinová psychologická intervencia v školskej triede. SvÚ SAV, Košice.
2. Dobeš, M., Fedáková, D., Lehotská, V., Koscelníková, K. (2011) Effects of Long-term Social-Psychological Intervention Programme in Primary Schools. Podané do: Journal of Educational Research.
3. Dobeš, M. (2010) Zmena v sebahodnotení účastníkov programu na rozvoj sociálnych zručností žiakov. Psychologie pro praxi, 3-4.

4. Dobeš, M., Fedáková, D. (2010) Self-Esteem of Pupils and their Perception of Tutors in Social Skills Intervention Programme. Prednáška na Medzinárodnej konferencii školskej psychológie ISPA v Dubline
5. Fedáková, D., Dobeš, M. (2010) Social competence increasing programme: inputs and improvements. Prednáška na Medzinárodnej konferencii školskej psychológie ISPA v Dubline
6. Dobeš, M., Fedáková, D. (2010) Shifts in sociometric status of children after long-term classroom intervention. Poster na 24th European Health Psychology Conference v Cluji.
7. Dobeš, M. (2010) Účinnosť sociálno-psychologického pôsobenia založená na dôkazoch. Prednáška na medzinárodnej konferencii Sociálne procesy a osobnosť v Starej Lesnej.
8. FEDÁKOVÁ, Denisa - DOBEŠ, Marek (2010) Rozvoj sociálnych zručností žiakov - informácia o celoslovenskom projekte. In Zborník príspevkov Psychológia dieťaťa: výskum a prax [elektronický zdroj]. Editori: Monika Gregussová, Eva Farkašová. - Bratislava : Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie. ISBN 978-80-969401-9-6.
9. DOBEŠ, Marek - FEDÁKOVÁ, Denisa (2010) Žiaci a lektori v programe na rozvoj sociálnych zručností žiakov. In Zborník príspevkov Psychológia dieťaťa: výskum a prax [elektronický zdroj]. Editori: Monika Gregussová, Eva Farkašová. - Bratislava : Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie. ISBN 978-80-969401-9-6.

Uplatnenie výsledkov projektu

Náš program sa realizoval na 28 školách. Počas dvoch školských rokov sa ho zúčastnilo 701 detí. Jedným z dôležitých výsledkov projektu je, že sa v triedach, kde bol realizovaný, v priemere zlepšili vzťahy medzi deťmi oproti kontrolným skupinám, kde projekt nebol realizovaný a kde sa vzťahy nezmenili.

Lektori, ktorý program realizovali (psychológovia, učitelia, sociálni pracovníci), prešli tréningom, ktorý ich oboznámil s programom a zároveň rozvíjal ich zručnosti práce s deťmi. Lektori mali jedinečnú profesionálnu skúsenosť pracovať po celý školský rok každý týždeň so svojou skupinou detí. Sú to všetko ľudia, ktorí budú naďalej pracovať s deťmi a toto bola pre nich významná skúsenosť, ktorá obohatí i všetkých ich nasledujúcich klientov.

Aj po ukončení nášho projektu, program pokračuje na CPPPaP v Bratislave. Ďalšie tri poradne zvažujú jeho pokračovanie na školách a vo všetkých poradniach začali používať jeho časti vo svojej práci s deťmi.

Naše skúsenosti z realizácie projektu týkajúce sa kľúčovej úlohy osoby lektora nás motivovali k vytvoreniu návrhu programu vzdelávania pre učiteľov základných škôl. Začali sme rokovať s Generálnym riaditeľstvom Metodicko-pedagogických centier o začlenení tohto programu do ich ponuky akreditovaných kurzov.

Výsledky projektu ukazujú, že program má pozitívny vplyv na vzťahy v triede a protektívny efekt na triednu atmosféru. Pomáha rozvíjať sebahodnotenie žiakov, zvyšovať ich akceptáciu rovesníkmi, čo sú všetko faktory, ktoré majú prevenčný účinok pri hrozbe drogových závislostí. Preto sme začali propagovať náš program i u odborníkov, ktorí sa touto témou zaoberajú. Nadviazali sme partnerstvo s John Moores University v Liverpoole pre vytvorenie spoločného preventívneho projektu a rokujeme s Ministerstvom školstva SR o zaradení nášho programu do európskej databázy preventívnych projektov EDDRA.

Výsledky nášho projektu propagujeme a budeme propagovať medzi odborníkov pracujúcich s deťmi a mládežou, ako i medzi výskumníkmi zaoberajúcimi sa intervenciami u detí. Okrem slovenských odborníkov sme oslovili i medzinárodnú odbornú verejnosť prostredníctvom prednášok na zahraničných konferenciách a článkoch v zahraničných časopisoch, či priamou komunikáciou ako v prípade Univerzity v Liverpoole a celého konzorcia zúčastnených zahraničných partnerov, ktorým sme o našich skúsenostiach na spoločnom stretnutí v Liverpoole prednášali.

Náš projekt má prínos pre nové metódy psychologického skúmania na Slovensku. Vytvorili sme a overili originálne praktické metodiky (napríklad grafický sociometrický dotazník či dotazník triednej atmosféry), ktoré sú verejne prístupné v našej publikácii. Z oblasti fyzikálneho skúmania sme adaptovali pre potreby psychológie korelografickú metódu analýzy údajov, ktorú sme prezentovali na konferencii Psychologia Cassoviensis 2010 Katedry psychológie UPJŠ. Absolvovali sme dva semináre štruktúrného modelovania v Kolíne nad Rýnom a Mannheime, čo nám umožnilo ponúknuť túto techniku do programu postgraduálnej prípravy nášho ústavu a Katedry psychológie UPJŠ.

CHARAKTERISTIKA VÝSLEDKOV

Súhrn výsledkov riešenia projektu a naplnenia cieľov projektu v slovenskom jazyku (max. 20 riadkov)

Počas troch rokov riešenia projektu sme vyškolili 95 lektorov a lektoriek. Niektorí z nich budú vo vedení programu pokračovať na svojich spádových školách aj po ukončení ich spolupráce na projekte. Počas dvoch školských rokov program absolvovalo 701 žiakov ZŠ v 14 mestách Slovenska, ktorí sa s lektormi stretávali každý týždeň počas celého školského roka.

V skupine detí, ktorá prešla našim programom sa štatisticky významne zlepšili vzťahy medzi deťmi merané sociometrickými dotazníkmi (v modele SEM bola regresná váha ukazujúca vplyv skupiny -0,14 významná na úrovni $p < 0,001$, pri charakteristikách modelu $RMSEA=0,032$, $CFI=0,995$; ANOVA ukázala zlepšenie vo vzťahoch v experimentálnej skupine a stagnáciu v kontrolnej skupine, $F(2, 920)=19,748$, $p < 0,00001$).

Identifikovali sme typy lektorských dvojíc, skupín detí a typov žiakov. Kvantitatívne i kvalitatívne sme vo vydanej monografii popísali ich interakcie. Vytvorili sme unikátnu databázu profilov detí a skupín, ktorá je prístupná na našej internetovej stránke.

Na našej internetovej stránke sme publikovali pedagogické dokumenty, ktoré uľahčia školám zaviesť náš program do svojho školského vzdelávacieho programu. Na Generálne riaditeľstvo Metodicko-pedagogických centier sme podali návrh vzdelávacieho programu pre učiteľov, ktorý vychádza z našich skúseností z práce s deťmi.

Výsledky sme prezentovali na konferenciách ISPA v Dubline, European Health Psychology Conference v Cluji a na ďalších zahraničných podujatiach v rámci seminára GESIS v Kolíne nad Rýnom a Mannheime, v rámci prípravy programu drogovej prevencie na John Moores University v Liverpoole; zistenia sme publikovali v časopisoch ČaS, Psychologie pro praxi, zaslali sme článok na publikáciu v Journal of Educational Research. Vydali sme záverečnú publikáciu, ktorá syntetizuje zistenia a poznatky, dojmy a zážitky z celého programu a je prístupná v tlačenej forme i na internete.

Súhrn výsledkov riešenia projektu a naplnenia cieľov projektu v anglickom jazyku (max. 20 riadkov)

During the course of the project we trained 95 facilitators. Some of them will continue with our programme also after completion of this project. 701 pupils participated in the project in 14 Slovak towns. They were meeting with facilitators for every week during whole school year.

In groups of children that participated in the project there was significant improvement of relationships in classroom (SEM model showed significant effect of the intervention with model fit $RMSEA=0,03$, $CFI=0,99$).

We identified types of facilitating couples, groups of children and types of pupils. We described their interactions in quantitative and qualitative ways. We created a unique database of profiles of children available in our monograph.

We published documents that will help schools introduce our programme into their curricula. We also created an educational programme for teachers that should enable them to work with their classroom in a way more supportive to positive classroom climate.

We presented our results at ISPA Conference in Dublin and European Health Psychology Conference in Cluj. We presented some of our results at an informal meeting at Liverpool

John Moores University where we discussed possibility of using our programme in drug prevention training. We submitted an article to the Journal of Educational Research. We published our results in a monograph also available in electronic form on the internet.

Svojím podpisom potvrdzujem, že údaje uvedené v záverečnej karte sú pravdivé a úplné a súhlasím s ich zverejnením.

Zodpovedný riešiteľ

Marek Dobeš

V Košiciach 28.01.2011

Štatutárny zástupca príjemcu

PaedDr. Marián Gajdoš, CSc.

V Košiciach 28.01.2011

.....
podpis zodpovedného riešiteľa

.....
podpis štatutárneho zástupcu príjemcu